

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Vallius, Antti

Title: Tila, kuuluminen ja kuva

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Vallius, A. (2016). Tila, kuuluminen ja kuva. Tahiti: taidehistoria tieteenä, 2016(1).
<http://tahiti.fi/01-2016/tieteelliset-artikkelit/tila-kuuluminen-ja-kuva/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Tila, kuuluminen ja kuva

Antti Vallius | 1.2.2016 klo 13.02 | Tieteelliset artikkelit | TAHITI 01/2016

Kulttuuriympäristöt ovat alueita, jotka rakentuvat ajassa ja tilassa ihmisen ja ympäristön välisen toiminnan tuloksena. Kulttuuriympäristöt ovat jatkuvassa kehityksen ja muutoksen tilassa olevia tapahtumaketjuja, joissa maisemat avautuvat ja sulkeutuvat ja joissa uusia rakennuksia pystytetään ja vanhoja joko hylätään, puretaan tai suojellaan.

Muuttuvaisuudestaan huolimatta kulttuuriympäristöillä mielletään olevan keskeinen merkitys ihmisen identiteetille ja viihtyvyydelle.^[1] Miten ihmiset pystyvät luovimaan tässä muutoksen virrassa ja kiinnittymään ja tuntemaan kuuluvansa omaan elinympäristöönsä? Yhden lähestymistavan edellä esitettyihin kysymyksiin tarjoaa ympäristön kuvalliseen esittämiseen perustuva tilallisen kuulumisen tutkimus, jossa kulttuurisesti rakentunutta kuvaa tarkastellaan ympäristökäsitysten ja paikkasuhteiden sekä kuulumisen tunteiden muokkaajana.

Asetelma, jossa olemukseltaan muuttuva ympäristö sekä etenkin pysyvyyteen perustuva identiteetin^[2]muodostaminen kohtaavat, on monimutkainen ja haastaa tutkijoita laajalla rintamalla. Kysymykset esimerkiksi siitä, miten ihmiset pystyvät kiinnittymään ja tuntemaan kuuluvansa omaan elinympäristöönsä, nousevat päivä päivältä tärkeämmiksi yhteiskuntien muuttuessa ja monipuolistuessa nopeasti kulttuuriseen ja sosiaaliseen liikkuvuuteen sekä siirtolaisuuteen ja globalisaatioon liittyvien prosessien seurauksena.

Katsaus viime vuosikymmenten paikkaan kiinnittymistä ja kuulumista käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen osoittaa aihepiirin kiinnostaneen etenkin sosiaali- ja ympäristöpsykologian, sosiologian, antropologian, humanistisen maantieteen sekä arkkitehtuurin tutkimuksen oppiaineita.^[3] Itse paikkaan ja tilaan kohdistuvan kuulumisen tutkimus on kuitenkin yhtä kirjavaa kuin aihepiiristä kiinnostuneiden oppiaineiden määrä, ja yhteiskuntatieteellis-humanistisella tutkimuskentällä kuulumisen (*belonging*) käsitettä käytetään hyvin laveasti.^[4] Taiteen ja visuaalisen kulttuurin näkökulmasta katsottuna kuvalla on ollut vankka asema humanistisessa ja yhteiskuntatieteellisessä tilan ja maiseman tutkimuksessa, mutta varsinaisessa tilallisen kuulumisen tarkastelussa sen rooli on jäänyt suhteellisen ohueksi.

Ymmärtääksemme paremmin käsitteitä ja niiden määrittelyjä sekä niihin ladattuja merkityksiä ja sisältöjä, voidaan tarkastelun apuna käyttää esimerkiksi erilaisia tieteellisiä artikkeleita sisältäviä tietokantoja. Tämän artikkelin pääaineisto koostuu monitieteisestä EBSCO Academic Search Elite (ASE) -tietokannan sisältämisestä vuoden 2014 aikana julkaistuista vertaisarvioituista englanninkielisistä artikkeleista, joissa kuulumisen (*belonging*) on merkitty kirjoittajan määrittelemäksi asiasanaksi ja käsite kohdistettu paikkaa tai tilaa käsittelevään ulottuvuuteen. Rajauksen tuloksena löytyneitä 22 artikkelia ja niissä ilmenevää tilallisen kuulumisen -käsitteen käyttöä selvitetään tässä artikkelissa kvalitatiivisella sisällönanalyysillä.^[5] Aineiston valikoitumisen perusteena on ennen kaikkea sen monitieteisyys sekä tätä kautta avautuva mahdollisuus ymmärtää tilallisen kuulumisen käsitteen ympärillä käytyä viimeaikaista keskustelua. Tämän lisäksi aineisto tarjoaa mahdollisuuden arvioida sitä, millä tasolla kuvaa on tarkasteltu kyseisessä kontekstissa.

Tilallinen kuulumisen viimeaikaisessa yhteiskunnallis-humanistisessa tutkimuksessa

Aineiston artikkeleissa tilallinen kuulumisen on ulotettu yleisemmän paikan ja tilan lisäksi paikallisuuteen, kotiin, erilaisiin kaupunkien asutusalueisiin, lähiöihin ja naapurustoihin sekä laajempiin maantieteellisiin alueisiin kuten tiettyihin maihin ja maanosiin. Tarkastelun kohteena olevassa aineistossa kuulumisen käsittely on liitetty erityisesti nykyajassa ilmeneviin konteksteihin, joista pääosaan nousevat liikkuvuus, muuttoliike ja siirtolaisuuden eri muodot sekä näiden myötä syntyneet monikulttuurisuuden ja transnationalismiin linkittyvät ilmiöt. Aineistoon sisältyvä Silvia Marcun artikkeli kiteyttää asetelman osuvasti puhumalla ”uudesta kuulumisen maantieteestä”, joka ammentaa nimenomaan liikkuvuudesta ja siirtolaisuudesta sekä näiden välisistä suhteista.^[6]

Aineistossa tilallisen kuulumisen käsittelyn empiirinen tarkennus kohdistuu korostetusti marginalisoituihin ihmisiin ja ryhmiin, kuten juuri tietyistä maista toisiin asettuneisiin siirtolaisiin. Artikkeleissa tutkimuksen kohteena olevat ihmiset on valikoitu pitkälti etnisyyden, rodun, sukupuolen tai iän perusteella. Esimerkkeinä artikkeleiden tutkimuskohteista voidaan mainita muun muassa eri kansallisiin ryhmiin kuuluneiden siirtolaisten^[7] lisäksi monikulttuurisissa naapurustoissa ja lähiöissä asuvat ihmiset^[8], paikallisten kaupunkiyhteisöjen nuoret^[9], valikoitujen alueiden alkuperäiskansat^[10], vähemmistöuskontojen harjoittajat^[11], entiset vangit^[12] sekä apartheidin seurauksena synnyinseuduiltaan muualle siirretyt vanhemmat naiset^[13]. Esimerkit kertovat, miten aineiston sisältämästä tilallisen kuulumisen tutkimuksesta on löydettävissä vahvoja intersektionaalisuuteen^[14] sekä eräänlaiseen haavoittuvaisuuteen viittaavia painotuksia. Vaikka aineisto sisältää myös muutamia yleisellä tasolla liikkuvia paikkaan kuulumisen tutkimuksia^[15], suuntautuu aihepiirin pääasiallinen tarkastelu tavalla tai toisella marginalisoituihin ihmisryhmiin. Tätä kautta viimeaikaisesta kuulumisen tutkimuksesta muodostuu helposti käsitys, jonka mukaan kuulumiseen liittyy lähes aina jotain ongelmallista.

Siitä huolimatta, että tutkimuksen kohteiksi on valittu pääasiallisesti erilaisiin ryhmiin kuuluvia ihmisiä, on itse paikkaan ja tilaan kuulumista tarkasteltu aineistossa kuitenkin yleensä yksilötasolla tapahtuvana henkilökohtaisena prosessina. Jos yksilökeskeisesti painottuneen lähestymistavan avulla on mahdollista päästä konkreettisemmin käsiksi paikkaan kuulumisen sisältöihin, laventaa se samalla myös käsitteen määrittelyjä sekä sen sisältöjen painotuksia.

Aineiston artikkeleista suurimmassa osassa kuulumisen on määritelty jatkuvaksi tilassa ja ajassa tapahtuvaksi prosessiksi^[16], jonka keskiössä on ihmisen ja paikan välinen suhde. Useimmiten

tilallinen kuuluminen on määritelty intiimiksi prosessiksi, jossa ihmisen ja paikan väline suhde on tulkittu voimakastunteiseksi psykologiseksi siteeksi itsen ja paikan tai ympäristön välillä. Näissä aineiston tutkimuksissa paikkaan kuuluminen määrittyy pääsääntöisesti erityiseksi paikkaan kuuluminen tunnuksi tai tunteeksi (*sense of belonging*), jota toisissa aineiston artikkeleissa avataan enemmän ja toisissa taas vähemmän. Yhteistä monille artikkeleille on kuitenkin se, että tilallinen kuuluminen nähdään pohjimmiltaan arkisena maailmassa olemisen tapana, joka määrittelee sitä keitä me olemme ja miten meidän tulisi elää jokapäiväistä elämäämme.^[17] Aineistosta löytyy myös yksittäisiä tutkimuksia, joissa kuuluminen voidaan ymmärtää osaksi joksikin tulemista.^[18]

Yleisimmin paikkaan kuuluminen tuntu on määritelty aineistossa kotona olemisen tunteeksi.^[19] Muuttoliike- ja siirtolaisuuskonteksteissa tämänkaltainen lähestymistapa on nähty usein kodin tai kotoisuuden uudelleen rakentamisena uuteen asuinpaikkaan.^[20] Tätä kautta paikkaan kuuluminen yhdeksi prosessimaisuuden tasoksi on liitettävissä aktiivinen paikan tekeminen (*place-making*). Kotiin viittaavasta paikkaan kuulumisesta on löydettävissä sekä materiaalisesti että tunneperäisesti painottuneita lähestymistapoja. Ensin mainitussa koti nousee keskeiseen asemaan konkreettisena materiaalisista elementeistä koostuvana asuinpaikkana. Tunneperäisessä lähestymistavassa painottuvat puolestaan paikan tai tilan luomat tuttuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden tunteet sekä ylipäänsä tietty tunteiden tasolla tapahtuva paikkaan kiinnittyminen. Jälkimmäisen kaltaisella paikkaan kuulumisen käsitteen käytöllä tutkijat ovat pyrkineet selvittämään erityisesti sitä, miten ihmiset tuntevat olonsa kotoisaksi ja kotiutuneeksi.

Toimivana ja ikään kuin oikeanlaisena paikkaan kuulumisena on useammassa artikkelissa nähty paikkasuhde, josta löytyy sekä menneisyyteen, nykyisyyteen että tulevaisuuteen viittaavia ulottuvuuksia.^[21] Tämänkaltaisessa lähestymistavassa paikka voidaan ymmärtää samanaikaisesti sekä kuviteltuna että ruumiillisena. Tässä yhteydessä nousee esiin fenomenologisesti painottunut lähestymistapa, jossa paikkaan kuuluminen on ymmärretty kehon, materiaalisien paikan ja toiminnan välisenä vuorovaikutuksena.^[22] Ihmisen ja paikan välinen suhde ei kuitenkaan paikkana ainoastaan ihmisen ja materiaalisien ympäristön välille, vaan se sisältää myös moneen suuntaan kurkottavat sosiaaliset verkostot.^[23] Esimerkiksi siirtolaisuutta käsittelevissä tutkimuksissa perhesuhteilla on nähty olevan erityisen tärkeä rooli tilallisen kuulumisen tunteen muodostuksessa.^[24] Julia Bennett puhuu artikkelissaan "Gifted places: the inalienable nature of belonging in place" ontologisesta kuulumisesta. Siinä kuulumisen on nähty muodostuvan monilukuisista sosiaalisista suhteista, jotka nivovat yhteen sekä paikan että menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sukupolvet. Lähestymistavassa paikka on ymmärretty sellaisena, jossa yhdistyvät läpi historian rakentuneet yhteiskunnalliset käytännöt, muisti, muut ihmiset ja materiaaliset elementit. Bennettin artikkelissa historialla ei tarkoiteta jotakin ainoastaan menneisyyteen paikantuvaa, vaan se koetaan ihmisten, paikkojen ja ennen kaikkea muistin avulla elävänä ja nykyisyyteen tulevana ulottuvuutena, joka ohjaa myös tulevien sukupolvien paikkaan kuulumisen tunteita.^[25]

Edellä esitettyjen lisäksi paikkaan kuulumisen luomisen prosesseihin on luettavissa erilaiset identifioitumiseen (*identification*), suorittamiseen (*performance*), kokemiseen (*experience*) ja neuvotteluun (*negotiation*) yhdistettävät toiminnan muodot. Näistä identifioituminen yhtenä paikkaan kuulumisen tapana on johdettavissa erityisesti Nira Yuval-Davisin tunnetuksi tekemään näkökulmaan kuulumisen politiikoista.^[26] Kyseisessä näkökulmassa kuulumisen tunne rakentuu esimerkiksi siitä, millaisiin paikkoihin ja niihin sitoutuneisiin toimintoihin, kuten työssä ja kaupassa käyntiin tai vaikkapa ulkona syömiseen ihmiset identifioituvat kuuluvansa ja mihin taas eivät. Tämän on puolestaan nähty

johtavan yhteiskunnalliseen paikantumiseen ja samastumiseen sekä edelleen tietynlaisten rajojen määrittelyyn ja ylläpitämiseen.[\[27\]](#)

Kuulumisen tunteen rakentaminen suorittamalla viittaa toimintaan, jossa paikkaan kuulumisen on nähty muodostuvan esimerkiksi työskentelyn, lastenhoidon, verojen maksamisen tms. kautta. Etenkin urbaaneissa ympäristöissä suorittamiseen viittaavaa lähestymistapaa voidaan pitää tapana luoda erityistä kaupunkiin kuulumisen tunnetta.[\[28\]](#) Paikkaan kuulumisen kokemisen avulla on taas liitetty useammassa aineiston artikkelissa tietynlaiseen hyväksymisen tunteeseen, joka juontaa siihen, miten ihminen tuntee olevansa tärkeä osa elinympäristöään.[\[29\]](#) Samaa kokemuspohjaiseen kuulumisen prosessiin on yhdistetty myös yleisempiä ympäristön kokemisen tasoja. Yhtenä kokemisen tai paremminkin kokemuksen kautta saavutettuna kuulumisen tunteen vahvistajana on pidetty elinympäristöjen yhteiskunnallistilallisten koodien tuntemusta. Tämänkaltainen tilallinen kuulumisen on saavutettu erityisesti paikassa pitkään jatkuneen asumisen tuoman kokemuksen tuloksena.[\[30\]](#) Monesti tilallisen kuulumisen tunteen kehittyminen on liitetty prosesseihin, jotka perustuvat jatkuvaan neuvotteluun.[\[31\]](#) Tällöin yhteiskunnissa ilmenevät voimakkaat valtahierarkiat ajavat etenkin marginaalisiin ryhmiin lukeutuvia ihmisiä konkreettisiin neuvotteluihin omasta paikkaan kuulumisen oikeutuksestaan. Viimeaikaisessa tilallisen kuulumisen tutkimuksessa edellä mainitut prosessit eivät kuitenkaan muodostu selvärajaisiksi kokonaisuuksiksi, vaan erilaiset identifioitumiset, suorittamiset, kokemukset ja neuvottelut risteävät usein yksittäisissäkin paikkaan kuulumisen kartoituksissa.

Hyvinä esimerkkeinä tämänkaltaisista prosessimuotojen yhdistelmistä toimivat erilaiset henkilökohtaiset kertomukset, joiden avulla ihmiset rakentavat, kartoittavat ja perustelevat omaa paikkasuhteitaan sekä kuulumisen tunteitaan.

Artikkelin aineiston perusteella tilallinen kuulumisen näyttäytyy uusimmassa tutkimuksessa usein epävakana, monimutkaisena ja etenkin bourdieulaisissa kenttää ja habitusta käsittelevissä lähestymistavoissa sotkuisena ja epäselvänä prosessina.[\[32\]](#) Syitä tähän voidaan etsiä muun muassa tutkimuskentällä harjoitetusta kuulumisen yksilökeskeisestä tarkastelutavasta sekä myös käsitteen monitieteisestä ja tieteidenvälisestä käytöstä. Toisaalta taas tilallisen kuulumisen käsitteelle on annettu tunnustusta erityisesti sen joustavasta luonteesta. Käsitteen on koettu olevan erittäin käyttökelpoinen etenkin tutkittaessa rajojen häilyvyyttä. Esimerkiksi aineistoon lukeutuvassa etnisen alkuperäiskansan paikkasuhteita tarkastelevassa artikkelissa Eva Gerharz pitää Floya Anthiakseen, Nira Yuva-Davisiin ja Joanna Pfaff-Czarneckaan viitaten kuulumista identiteettiä toimivampana käsitteenä sen painottaessa joustavammin sisällyttämisen ja ulossulkemisen prosessien relationaalisia ulottuvuuksia.[\[33\]](#)

Kokonaisuudessaan aineiston artikkeleissa tilallisen kuulumisen käsitteen määrittelyt vaihtelevat tarkemmin rajatuista ja perustelluista ikään kuin annettuna otettuihin toteamuksiin. Tarkemman analyysin kohteeksi nostetuista ja pidemmälle perustelluista käsitteen määrittelyistä käy ilmi, että tilallista kuulumista tarkastellaan helposti kahdella eri tasolla. Näistä toinen kiertyy henkilökohtaiseen yksilötasolla hahmotettuun affektiiviseen prosessiin ja toinen laajempiin diskursiivisiin näkökulmiin. Tämänkaltaisen huomion kahtaalle jakautuvasta tilallisen kuulumisen käsitteen käytöstä on tehnyt myös maantieteilijä Marco Antonsich. Vuonna 2010 julkaistussa artikkelissaan ”Searching for belonging – an analytical framework” Antonsich esittää kuulumisen analysoimiseksi mallia, jossa sen kaksi keskeistä käsitteletasoa – tai paremminkin ulottuvuutta – yhdistettäisiin. Antonsichin mukaan

kuulumista tulisi siis analysoida sekä henkilökohtaisena ja intiiminä tiettyyn paikkaan kohdistuneena 'kotona olemisen' tunteena (*place-belongingness*) että diskurssiivisena resurssina, joka rakentaa, väittää, oikeuttaa tai vastustaa sosiaalis-tilallisen sisällyttämisen ja ulossulkemisen muotoja (*politics of belonging*). Antonsichin mukaan keskittyminen vain jompaankumpaan ulottuvuuteen johdattaa tutkijat ansaan ja tarkastelemaan kuulumista joko sosiaalisesta kontekstista irrallisena yksilöllisenä kysymyksenä tai vastaavasti yksinomaan sosiaalisten diskurssien ja käytänteiden tuotoksena.^[34] Vaikka Antonsichin ajatuksiin viitataan vain kolmessa tämän artikkelin aineistoon lukeutuvassa tutkimuksessa^[35], pidän hänen esittämänsä kuulumisen analysointimallia toimivana ja sovellettavana tarkasteltaessa myös ympäristön kuvalliseen esittämiseen perustuvaa tilallista kuulumista.

Kuva tilallisen kuulumisen tutkimuksessa

Katsaus artikkelini aineistona olevaan tuoreeseen yhteiskunnallis-humanistiseen tilallisen kuulumisen tutkimukseen osoittaa kuvan olevan siinä suhteellisen marginaalisessa asemassa. Vaikka tulos perustuu vain yhden tietokannan sisältämiin vuonna 2014 julkaistuihin artikkeleihin, antaa se kuitenkin viitteitä viimeaikaisen tilallisen kuulumisen tutkimuksen painotuksista sekä sen suhtautumisesta kuvaan.

Aineiston 22 artikkelissa kuvaa käsitellään ainoastaan neljässä tutkimuksessa. Näistä kahdessa, Corrinne Franklinin artikkelissa "Belonging to bad: Ambiguity, Parramatta girls and the Parramatta girls home" ja Vera Roosin ja kumppaneiden artikkelissa "(Re)creating community: Experiences of older women forcibly relocated during apartheid" kuva on selkeästi sivuosassa. Franklinin tutkimuksessa kuva mainitaan vain yhdeksi arkistomateriaalia syventäväksi tekijäksi, jota ei käsitellä tai problematisoida sen enempää. Roosin ja kumppaneiden tutkimuksessa kuvat toimivat puolestaan tutkimuksen informanttien tekemien savimallien dokumentaatiovälineinä. Tässäkin tapauksessa itse kuvaan ei kiinnitetä analyttistä huomiota.

Julia Bennettin artikkelissa "Gifted places: the inalienable nature of belonging in place" ja Eva Gerharzin artikkelissa "Indigenous activism in Bangladesh: translocal spaces and shifting constellations of belonging" kuvalla on sitä vastoin hieman suurempi rooli. Bennettin kohdalla kuva tulee mukaan tutkimukseen osallistujilla teetettyjen valokuvapäiväkirjojen muodossa. Bennettin tutkimuksessa siihen osallistuneita henkilöitä pyydettiin kuvaamaan heille tärkeitä elinympäristönsä paikkoja. Tässä yhteydessä kuvien ensisijaisena tarkoituksena oli toimia välineinä, joiden avulla Bennett pystyi tunnistamaan informanttien valitsemissa merkityksellisiä paikkoja ja johdattamaan keskustelu niihin myöhemmin tehdyissä haastatteluissa. Näin ollen kuvat mahdollistivat tutkimuksen informanttien aseman sekä toiminnan sisäpiiriläisinä että valokuvien tarkastelijoina.^[36] Tästä huolimatta Bennettin tutkimuksessa itse kuvia ei kuitenkaan analysoida mahdollisten kuulumisen tunteiden muokkaajina. Gerharzin tutkimuksessa taas kuvien avulla tarkasteltiin sitä, miten alkuperäiskansaa on esitetty kansallisessa mediassa, ja miten nämä representaatiot vaikuttavat kuulumisen rakenteisiin.^[37] Visuaaliset representaatiot eivät ole Gerharzinkaan artikkelin keskiössä, vaan ne edustavat vain yhtä sen kolmesta painopistealueesta. Gerharz ei analyysissään myöskään syvenny itse kuvalliseen esittämiseen ja sen kulttuurisiin merkitystasoihin, vaan pohtii lähinnä sitä, millaisia vaikutuksia populaarikuvastossa esitetyillä alkuperäiskansan representaatioilla on heistä muodostettuihin käsityksiin. Kuvien kohdistuessa henkilöihin siirtyy niiden yhteys myös kauemmaksi varsinaisesta tilallisen kuulumisen käsittelystä.

Caroline Knowles ja Paul Sweetman ovat toimittamassaan teoksessa *Picturing the Social Landscape: Visual Methods and the Sociological Imagination* hahmottaneet yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen harjoittamaa kuvallisten aineistojen käyttöä ja löytäneet siitä kolme teoreettista näkökulmaa. Ensimmäinen näistä palautuu antropologiseen traditioon, jossa kuvat on nähty todellisuuden representaatioina ja ikään kuin suorina todistusaineistoina meitä ympäröivistä elementeistä ja ilmiöistä. Toinen näkökulma on konstruktivisempi, ja siinä kuvat nähdään osana todellisuuden rakentumista. Kolmas Knowlesin ja Sweetmanin hahmottama näkökulma on semioottinen tai semiologinen, jossa olemassa olevat kuvat mielletään teksteiksi. Tässä näkökulmassa kuvien tarkastelu vertautuu lukemiseen, jonka myötä voidaan paljastaa niiden taustalla olevia laajempia kulttuurisia ja ideologisia merkityksiä sekä viestejä, joita kuvat kertovat, luonnollistavat ja ylläpitävät.^[38] Mikäli Bennettin ja Gerharzin tutkimusten kuvan käyttöä tarkastellaan tämän hahmottelun pohjalta, asettuu Bennettin lähestymistapa lähelle antropologista näkökulmaa Gerharzin edustaessa selkeästi konstruktivistista suuntausta.

Jos Antonsichin esittämän tilallisen kuulumisen analyysimallin ulottuvuuksia sovelletaan edelleen ympäristön kuvalliseen esittämiseen pohjautuvaan tutkimukseen, voidaan intiimi ja henkilökohtainen taso rinnastaa Knowlesin ja Sweetmanin nimeämään antropologiseen näkökulmaan ja yleinen diskursiivinen taso konstruktivistisiin ja semioottisiin näkökulmiin. Näin ollen Bennettin ja Gerharzin tutkimukset on mahdollista nähdä edustavan tilallisen kuulumisen tarkastelun eri ulottuvuuksia. Bennetillä kuvat liittyvät tutkimukseen osallistuvien tärkeiksi tuntemien paikkojen esittämiseen ja tätä kautta intiimiin henkilökohtaiseen ulottuvuuteen. Gerharzilla puolestaan kuvat asettuvat yleisellä tasolla esitettyihin tietyn ihmisryhmän representaatioihin ja palautuvat tämän myötä Antonsichin nimeämään diskursiiviseen ulottuvuuteen.

Viimeaikainen etenkin valokuvaan perustuva tilallisen kuulumisen tutkimus on ollut yhteiskuntatieteellisesti painottunutta ja kohdistunut pitkälti juuri antropologiseen näkökulmaan, jossa kuvat on nähty lähinnä todistusaineisto-tyyppisinä ympäristön suorina esityksinä.^[39] Kuvan välineellisestä asemasta huolimatta tämänkaltaisen tilallisen kuulumisen tarkastelu on koettu hedelmälliseksi tavaksi kartoittaa ihmisten henkilökohtaisia paikkaan kiinnittymisen ja kuulumisen tunteita.^[40] Kyseisissä tutkimuksissa kuvia on arvostettu erityisesti siitä syystä, että niiden on katsottu tuottavan ympäristöstä huomattavasti moniulotteisempaa tietoa kuin pelkät numerot ja kirjaimet.^[41] Diskursiiviseen tasoon yhdistettävät konstruktivistiset ja semioottiset näkökulmat ovat tuttuja erityisesti useista sekä humanistisista että yhteiskuntatieteellisistä tilan ja maiseman tutkimuksista, joissa tarkastelu on kohdistunut erilaisten kuvastojen sisältämiin merkitystasoihin, ja siihen, miten ne ovat mahdollisesti vaikuttaneet ihmisten ympäristömielikuviin.^[42] Tosin viimeksi mainituissa tutkimuksissa on keskitytty suhteellisen vähän varsinaiseen tilallisen kuulumisen tarkasteluun.

Oli ympäristön kuvalliseen esittämiseen perustuvassa tilallisen kuulumisen tutkimuksessa kyse sitten joko antropologisesta, konstruktivisesta tai semioottisesta näkökulmasta, törmätään niiden kaikkien yksipuolisessa käytössä Antonsichin mainitsemaan sudenkuoppiin. Mikäli Antonsichin alkuperäisessä mallissa painotettu sosiaalinen konteksti vaihdetaan nyt kulttuuriseen, on vaarana, että kuvan todistusaineistomaiseen olemukseen pysähtyvä antropologinen näkökulma hukkaa kuvan ja kuvalliseen esittämiseen sisältyvät ulottuvuudet ja supistaa aiheen tarkastelun kulttuurisista konteksteista irralliseksi henkilökohtaisen tason havainnoinniksi. Konstruktivistisista tai semioottisista näkökulmista tehdyissä tutkimuksissa on puolestaan vaarana tuottaa vain tietoa, joka perustuu

puhtaasti kulttuuristen diskurssien ja käytänteiden tarkasteluun. Eri Henkilökohtaista tasoa painottava antropologinen näkökulma ei pääse kunnolla käsiksi taiteen ja visuaalisen kulttuurin muokkaamiin tapoihin hahmottaa ympäristöä, ja esimerkiksi ainoastaan kulttuurisiin diskursseihin perustuva maisemakuvastojen tutkimus joutuu tuottamaan pitkälti kuvateemojen toisteisuuteen pohjautuvia käsityksiä siitä, miten kuvastot mahdollisesti vaikuttavat ihmisten kollektiivisiin ympäristömielikuviin.

Vain joko henkilökohtaisella tai diskursiivisella tasolla operoiva ympäristön kuvallisiin esityksiin perustuva tilallisen kuulumisen tutkimus näyttäisi siis jäävän aina vaillinaiseksi. Näin ollen Antonsichin esittämä edellä mainitut tasot yhdistävä analyysimalli vaikuttaisi hedelmälliseltä lähestymistavalta tarkastella joustavasti kuviin pohjautuvaa tilallista kuulumista.^[43] Tämä mahdollistaisi erityisesti kuviin ja itse kuvaamiseen liittyvien yksityisten ja yleisten ulottuvuuksien välisten suhteiden tarkastelun saman tutkimuksen piirissä. Kulttuuriympäristöjä ja niihin kuulumisen prosessimaista luonnetta voisi lähestyä esimerkiksi menetelmällä, jossa yhdistettäisiin etnografisesta lähestymistavasta ammentavaa toiminnallista valokuvausta sekä taiteen ja visuaalisen kulttuurin tutkimuksen näkökulmista ponnistavaa visuaalista analyysiä. Tämänkaltaisessa tarkastelumallissa olisi mahdollista hahmottaa muun muassa kuvallisuuden vaikutuksia ihmisten henkilökohtaisiin paikkakäsityksiin ja kuulumisen tunteiden rakentumisiin sekä pohtia niiden suhteita esimerkiksi kanonisoituneisiin maisemakuvastoihin ja yleisiin maiseman kuvallisen esittämisen esteettisiin traditioihin. Esimerkiksi edellä esitellyn Julia Bennettin tutkimuksen kohdalla tämä tarkoittaisi kuvan roolin ulottamista välineellisestä paikan merkityksestä osaksi paikan merkitysten tuottamista. Tällöin analyysin piiriin lukeutuisi myös se, miten informanttien paikoista ottamat kuvat sekä niiden muotoutumista ohjanneet mielikuvat ovat mahdollisesti vaikuttaneet heidän kuulumisen tunteidensa rakentumiseen.

Kuvan tarjoamat mahdollisuudet tilallisen kuulumisen tutkimukseen

Perinteentutkimuksen emeritusprofessori Seppo Knuutila on kirjoittanut paikkojen olevan paikannettavissa tiettyihin konkreettisiin maantieteellisiin sijainteihinsa, mutta niiden kulttuuristen merkitysten rakentuvan elämän, kokemuksen ja kertomusten välittämällä.^[44] Samoilla linjoilla on myös maantieteilijä Pauli Tapani Karjalainen määritelleensä paikan ympäristöön projisoimimme suhteiden merkitykselliseksi kokonaisuudeksi. Humanistisen maantieteen näkökulmasta koordinaatein määriteltävä paikka jää toissijaiseksi ja keskeiseksi nousee Karjalaisen mukaan kysymys siitä, mitä paikat ovat elettyinä sijainteina, sisäistyneenä kuulumisena johonkin paikkaan tai pakottavana haluna tai vastentahtoisena pakkona olla jossain muualla kuin missä on?^[45] Nämä ajatukset paikan subjektiivisesta rakentumisesta tulevat lähelle viimeaikaisessa tutkimuksessa hahmotettuja tilallisen kuulumisen sisältöjä, joissa paikkaan kiinnittyminen on mahdollista ymmärtää tilassa ja ajassa tapahtuvana aktiivisena orientoitumisena sekä henkilökohtaisena prosessimaisena kuulumisen tunteen luomisena. Kuvalla on mahdollista nähdä olevan oma roolinsa tässä prosessissa, ja sitä voidaan lähestyä kahtaalta sekä henkilökohtaisena kuvaamisen kautta tapahtuvana materiaalisena ympäristön haltuunottona että mielikuvien tasolla ilmenevänä käsityksenä maailmasta ympäristöineen.

Kuvatessaan ihminen nostaa laajasta ja kokonaisvaltaisesta ympäristöstä rajatun siivun, kuten paikan, näkymän, maiseman tai vaikkapa tietyn rakennuksen jalustalle lähemmän tarkastelun kohteeksi. Samalla kuva-alaan rajattu otos merkityksellistyy ja asettuu osaksi kuvaajan henkilökohtaista ympäristönhahmottamisprosessia. Jatkuvassa muutoksessa olevasta ympäristöstä otetut kuvat säilövät tietyn ajan ja tilan, ja maantieteilijä Yi-Fu Tuanin sanoin herkistävät paikan

tajuamme.[46] Kuvien avulla voidaan kurottaa takaisin tiettyyn jo menetettyyn hetkeen ja paikkaan tai vastaavasti tuoda henkilökohtaisesti prosessoitu menneisyys nykyhetkeen.[47] Tässä mielessä kuvat (muiden mahdollisten kulttuurituotteiden tavoin) toimivat eräänlaisina henkilökohtaisiin paikkakertomuksiin sisältyneinä ankkureina, joiden avulla voidaan luoda ja ylläpitää paikkaan kiinnittymisen ja kuulumisen tunteita.

Mielikuvien tasolla puolestaan voidaan olettaa, että ympäristöstä muodostetut kuvat sekä etenkin pitkällä aikavälillä rakentuneet ja hitaasti muuttuvat maisemakuvastot vaikuttavat ihmisten käsityksiin heitä ympäröivästä maailmasta.[48] Näin ollen jo kuvat itsessään voivat synnyttää ihmisissä kiinnittymisen ja kuulumisen tunteita tai kyseiset tunteet voivat aktivoitua, kun näemme ja koemme kuvia ja mielikuviamme vastaavia kohteita aktuaalisessa ympäristössämme. Olemassa olevat kuvat voivat synnyttää myös tarpeen luoda uusia samankaltaisia kuvia, jotka sittemmin sulautuvat vähitellen osaksi laajempaa maisemakuvastoa. Tätä taustaa vasten tilallisen kiinnittymisen ja kuulumisen tunteiden muodostukselle voidaan löytää ikään kuin ylhäältä päin annettuja diskursiivisia perusteita, jotka palautuvat sekä kuvan että fyysisen ympäristön materiaaliin ulottuvuuksiin. Kanonisoituneet kuvastot niin ikään luovat, määrittelevät ja ylläpitävät käsityksiämme, joiden pohjalta opimme arvostamaan ympäristössämme esiintyviä maisemia. Näkyvimpinä esimerkkeinä tämänkaltaisista kollektiivisista ympäristömielikuvien ohjaajista ovat etenkin populaareissa kuvastoissa toistuvat kansallisesti tai maakunnallisesti merkittäviksi nimetyt maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt rakennuksineen. Hallinnollisen suojelun piirissä olevina edellä mainitut kohteet ovat ainakin lähtökohtaisesti kuin luotuja kiinnittymisen ja kuulumisen pysyviksi tunnuksiksi. Tilallisen kuulumisen tutkimuksen näkökulmasta samastuminen näihin kanonisoituihin kulttuuriympäristökohteisiin viittaa tietynlaiseen ja usein poliittisestikin värittyneeseen *identifioitumiseen (identification)*.[49]

Toisaalta etenkin kaupunkimaiset kulttuuriympäristöt sisältävät myös lukemattomia muita valtavirran maisemakuvastojen ulkopuolelle jääviä paikkoja, näkymiä, maisemia ja rakennuksia, joilla voi olla yhtä suuri tai jopa suurempikin vaikutus ihmisten kiinnittymisen ja kuulumisen tunteisiin kuin kanonisoituilla suojelukohteilla. Näiden esimerkiksi kodin, työn, harrastusten ja vapaa-ajan myötä merkityksellistyneiden paikkojen omaehtoinen kuvaaminen voidaan mieltää osaksi henkilökohtaista tarinankerrontaa, jonka avulla ihmiset orientoituvat ajassa ja tilassa luoden omia kiinnittymisen ja kuulumisen tunteitaan. Tämänkaltaisen kuvaaminen ja sen kautta tapahtuva tilan sekä oman paikkasuhteen hahmottaminen on yhdistettävissä myös tietynlaiseen suorittamiseen (*performance*), jossa kuvat toimivat elinympäristön haltuunoton välineinä. Edellä mainitun kaltainen toiminta on lisääntynyt viime aikoina huomattavasti erityisesti teknisten laitteiden sekä sosiaalisen median kehityksen myötä.

On kuitenkin tärkeää muistuttaa, etteivät kiinnittymisen ja kuulumisen paikkojen merkitykset ole stabiileja, vaan kuvastosta tuttujen kanonisoitujen sekä muiden suojelutoiminnan ulkopuolelle jääneiden kohteiden asema on jatkuvassa kulttuurisen neuvottelun tilassa. Yhteiskuntien muuttuessa yhä nopeammin kulttuurisen ja sosiaalisen liikkuvuuden sekä siirtolaisuuden ja globalisaation lisääntyessä tämänkaltaisten neuvotteluiden määrä tulee tulevaisuudessa vain kasvamaan ja monipuolistumaan muun muassa kohti transnationaaleja ja translokaaleja ulottuvuuksia. Esimerkiksi aikaisemmin suhteellisen yhtenäisenä säilynyt kansallinen maisemakuvasto laajenee moneen suuntaan saaden jatkuvasti uusia merkityssisältöjä. Tätä taustaa vasten on yhä tärkeämpää pohtia sitä kenen muistoja ja käsityksiä ympäristöstä maisemakuvastot heijastavat, ja ketkä kaikki tuntevat

olonsa kotoisaksi kansallismaisemissa tai yhtä hyvin vaikkapa erilaisissa suomalaisissa kulttuuriympäristöissä.

Edellä esitetyn pohjalta koen, että materiaalistien kuvien sekä itse ympäristön kuvaamisen kulttuuristen ja affektiivisten ulottuvuuksien huomioon ottaminen rikastuttaa tilallisen kuulumisen tutkimusta. Erityisen mielenkiintoiseksi tässä muodostuu se, miten kuvallisen esittämisen kulttuuriset tavat esteettisine malleineen ja vakiintuneine kuvaamisen kohteineen tiheävät ja vaikuttavat ihmisten ympäristön havainnointiin ja siihen liittyviin arvoihin. Tätä kautta ympäristön kuvalliseen esittämiseen pohjautuva tilallisen kuulumisen tutkimus voi avata uusia väyliä ymmärtää entistä monipuolisemmin jatkuvasti muuttuvissa kulttuuriympäristöissä elävien ihmisten paikkasuhteiden ja kuulumisen tunteiden rakentumista. Tilallisen kuulumisen tutkimukseen liitettävällä kulttuurisesti painottuneella kuvallisuuden tarkastelulla en kuitenkaan tarkoita keskittymistä pelkkään kuvan tasolla tapahtuvaan ympäristön esittämisen analysointiin, vaan lähestymistapaan, jossa kuva ulotetaan yhteiskunnallisten ilmiöiden pohtimiseen osana niiden rakentumista. Tässä mielessä esittämäni tilallisen kuulumisen kulttuurisesti painottunut kuvallinen tutkimus lähestyy konstruktivistista näkökulmaa, jossa on tilaa myös semioottisille ulottuvuuksille, laaja-alaiselle maiseman kuvallisen esittämisen ja maisemakuvastojen historian tuntemukselle sekä informanttien suorittamalle toiminnalliselle ympäristön kuvaamiselle. Tämänkaltaisella lähestymistavalla on mahdollista monipuolistaa ja syventää tilallisen kuulumisen tutkimuksessa paljon käytettyä antropologista tutkimusnäkökulmaa ja tuottaa ymmärrystä kuvien ja kuvaamisen sekä tilallisen kuulumisen välisistä suhteista vähentämättä kuitenkaan tarkastelun yhteyksiä konkreettiseen ympäristöön ja tätä kautta sen mahdolliseen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Kulttuuristen kuvien myötä tilalliseen kuulumiseen on mahdollista lisätä aihepiirin aikaisemmassa tutkimuksessa vähemmälle huomiolle jääneitä materiaalistien kulttuurituotteiden ja niiden herättämien affektien tutkimusta. Näiden pohjalta on mahdollista pohtia muun muassa sitä, kohdistuvatko paikkaan liitetyt kuulumisen tunteet itse paikkaan vai enemmänkin siitä kerrottuun tarinaan, jossa sekä henkilökohtaisilla että valtavirran mediassa tuotetuilla diskursiivisilla kuvastoilla on omat roolinsa.

Kirjoittaja FT Antti Vallius on taidehistorian postdoc-tutkija, jonka kiinnostuksen kohteena on erityisesti maiseman kuvallinen esittäminen. Vallius työskentelee tällä hetkellä Jyväskylän yliopistolla taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitoksella Koneen säätiön rahoittamassa Kuulumisen kulttuurit: kiinnittymisen affektiivisuus ja materiaalisuus -hankkeessa.

[1] *Kulttuuriympäristö ja rakennusperintö* 2013. Ympäristöministeriö. http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Elinymparisto/Kulttuuriymparisto_ja_rakennusperinto (haettu 12.5.2015).

[2] Etenkin identiteetin rakentamisessa turvaudutaan usein mieluummin johonkin ajallisesti pitkälle menneisyyteen ulottuvaan ja luonteeltaan pysyvään kuin uuteen ja pysyväisyytensä suhteen

epävarmaan kohteeseen. Vrt. esim Hall, Stuart 1999. *Identiteetti*. Mikko Lehtonen & Juha Herkman (suom. & toim.). Tampere: Vastapaino.

[3] Ks. esim. *Place Attachment*. Toim. Irwin Altman, & Setha M. Low. New York & London: Plenum Press 1992; *Place Attachment. Advances in theory, methods and applications*. Toim. Lynne C. Manzo, & Patrick Devine-Wright. London & New York: Routledge 2014; *Experiential Landscape. An approach to people, place and space*. Toim. Kevin Thwaites & Ian Simkins. London & New York: Routledge 2007; Yuval-Davis, Nira 2006: Belonging and the politics of belonging. *Patterns of Prejudice*, 40:3, 197–214.

[4] Ks. esim. Lähdesmäki, Tuuli, Ahvenjärvi, Kaisa, Hiltunen, Kaisa, Jäntti, Saara, Saresma, Tuija, Sääskilähti, Nina & Vallius, Antti 2014: Mapping the Concept(s) of Belonging. Teoksessa *ACCS2014. The Asian Conference on Cultural Studies, Conference Proceedings*, Toim. S. Picken & J. Platt, Nagoya: The International Academic Forum, 2014, 85–99.

[5] Miles, M. B. & Huberman, A. M. 1994. *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks: Sage.

[6] Marcu, Silvia 2014: Geography of belonging: nostalgic attachment, transnational home and global mobility among Romanian immigrants in Spain. *Journal of Cultural Geography*, 31:3, 326–324.

[7] Huot, Suzanne et al. 2014. Negotiating belonging following migration: Exploring the relationship between place and identity in Francophone minority communities. *The Canadian Geographer* 58:3, 329–340; Marcu 2014; Boccagni, Paolo 2014: What's in a (Migrant) House? Changing Domestic Spaces, the Negotiation of Belonging and Home-making in Ecuadorian Migration. *Housing, Theory and Society*, 31:3, 277–293; Mathiesen, Henrik Olav 2014: Belonging in the Midwest: Norwegian Americans and the Process of Attachment, ca. 1830–1860. *American Nineteenth Century History*, 15:2, 119–146; Castillo, Roberto 2014: Feeling at home in the “Chocolate City”: an exploration of place-making practices and structures of belonging amongst Africans in Guangzhou. *Inter-Asia Cultural Studies*, 15:2, 235–257; Kobayashi, Audrey 2014: Being CBC: The Ambivalent Identities and Belonging of Canadian-Born Children of Immigrants. *Annals of the Association of American Geographers*, 104:2, 234–242.

[8] Blokland, Talja & Nast, Julia 2014: From Public Familiarity to Comfort Zone: The Relevance of Absent Ties for Belonging in Berlin's Mixed Neighbourhoods. *International journal of urban and regional research*, 38:4, 1142–1159; Rimi, Khan 2014: New Communities, New Attachments: Planning for Diversity in Melbourne's Outer-Suburbs. *Journal of Intercultural Studies*, 35:3, 295–309.

[9] Harris, Anita 2014: Conviviality, Conflict and Distanciation in Young people's Local Multicultures. *Journal of Intercultural Studies*, 35:6, 571–587; Cuervo, Hernan & Wyn, Johanna 2014: Reflections on the use of spatial and relational metaphors in youth studies. *Journal of Youth Studies*, 17:7, 901–915.

[10] Gerharz, Eva 2014: Indigenous activism in Bangladesh: translocal spaces and shifting constellations of belonging. *Asian Ethnicity*, 15:4, 552–570; Ottosson, Åse 2014: To know one's Place: Belonging and Differentiation in Alice Springs Town. *Anthropological Forum: Journal of Social*

Anthropology and Comperative Sociology, 24:2, 115–135; Gressier, Catie 2014: Experiential Autochthony in the Okavango Delta, Botswana. *Athropological Forum*, 24:1, 1–20.

[11] Wagner, Lauren & Peters, Karin 2014: Feeling at home in public:diasporic Moroccan women negotiating leisure in Morocco and the Netherlands. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography*, 21:4, 415–430.

[12] Franklin, Corrinne 2014. Belonging to Bad: Ambiguity, Parramatta Girls and the Parramatta Girls Home. *Geographical Research*, 52:2, 157–167.

[13] Roos, Vera et al. 2014: (Re)creating community: Experiences of Older Women Forcibly Relocated During Apartheid. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 24:1, 12–25.

[14] Ks. esim. Crenshaw, Kimberlé 1991: Mapping the Margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review* 43: 6, 1241–1299; McCall, Leslie 2005: The Complexity of Intersectionality. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 30:3, 1771–1800.

[15] Ks. esim. Shevellar, Lynda 2014: The Human Search for Belonging. *Journal of Spirituality in Mental Health*, 16:1, 2–18.

[16] Ks. esim. Harris 2014; Benson, Michaela 2014: Trajectories of middle-class belonging: The dynamics of place attachment and classed identities. *Urban Studies* 51:14, 3097–3112; Huot, Suzanne et al. 2014; Marcu 2014; Bennett, Julia 2014: Gifted places: the inalienable nature of belonging in place. *Environment and Planning D: Society and Space*, 32:4, 658–671; Cuervo & Wyn 2014; Ottosson 2014; Blokland & Nast 2014; Mathiesen 2014; Wagner & Peters 2014; Castillo 2014; Franklin 2014.

[17] Ks. esim. Bennett 2014.

[18] Benson 2014.

[19] Ks. esim. Mathiesen 2014; Castillo 2014; Marcu 2014; Boccagni 2014; Cuervo & Wyn 2014; Ottosson 2014.

[20] Ks. esim. Boccagni 2014; Castillo 2014.

[21] Bennett, Julia 2014; Cuervo & Wyn 2014.

[22] Bennett 2014.

[23] Ks. esim. Roos, Vera et al. 2014.

[24] Ks. esim. Kobayashi 2014; Roos, Vera et al. 2014.

[25] Bennett 2014.

[26] Yuval-Davis 2006.

[27] Ottosson 2014.

[28] Bhimji, Fazila 2014. Undocumented Immigrants' Performances and Claims of Urban Citizenship in Los Angeles. *Journal of Intercultural Studies*, 35:1, 18–33.

[29] Ks. esim. Blokland & Nast 2014.

[30] Ks. esim. Blokland & Nast 2014; Franklin 2014; Benson 2014; Stebleton, Michael J.; Soria, Krista M. & Huesman, Ronald L. 2014. First-Generation Students' Sense of Belonging, Mental Health, and Use of Counseling Services at Public Research Universities. *Journal of College Counseling*, 17:1, 6–20.

[31] Ks esim. Harris 2014; Huot, Suzanne et al. 2014; Boccagni 2014; Wagner & Peters 2014.

[32] Ks. esim. Benson 2014; Huot et al. 2014.

[33] Gerharz 2014.

[34] Antonsich, Marco 2010. Searching for belonging – an analytical framework. *Geography Compass* 4(6): 644–659.

[35] Cuervo & Wyn 2014; Franklin 2014; Huot et al. 2014.

[36] Bennett 2014, 662, 666.

[37] Gerharz 2014.

[38] Knowles, Caroline & Sweetman, Paul 2004. *Introduction. Teoksessa Picturing the Social Landscape: Visual Methods and the Sociological Imagination*. Toim. Caroline Knowles & Paul Sweetman. London & New York: Routledge, 5–6.

[39] Vrt. esim. Stedman, Richard C.; Amsden, Benoni L.; Beckley, Thomas M. & Tidball, Keith G. 2014. Photo-Based Method for Understanding Place Meanings as Foundations of Attachment. *Teoksessa Place Attachment. Advances in theory, methods and applications*. Toim. Lynne C. Manzo, & Patrick Devine-Wright. London & New York: Routledge 2014, 112–124; Thidemann Faber, Stine; Torp Møller; Karina & Pristed Nielsen, Helene 2013. Applying Visual Methods in the Study of Place Affiliation, Mobility and Belonging. *Graduate Journal of Social Science* 10:2, 43–53; Dorwart, Catherine E.; Moore, Roger L.; Leung, Yu-Fai 2006. Visitor Employed Photography: Its Potential and Use in Evaluating Visitors' Perceptions of Resource Impacts in Trail and Park Settings. *Proceedings of the 2006 Northeastern Recreation Research Symposium*. 307–315.

[40] Ks. esim. Stedman, Richard C.; Amsden, Benoni L.; Beckley, Thomas M. & Tidball, Keith G. 2014.

[41] Stedman, Richard C.; Amsden, Benoni L.; Beckley, Thomas M. & Tidball, Keith G. 2014, 113–115.

[42] Vrt. esim. Häyrynen, Maunu 2005: *Kuvitettu maa. Suomen kansallisen maisemakuvaston rakentuminen*. Helsinki: SKS; Vallius, Antti 2013: *Kuvien maaseutu. Maaseutumaisemakuvaston luomat mielikuvat suomalaisesta maaseutukulttuurista*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto; Hemingway, Andrew 1992: *Landscape imagery & urban culture in early nineteenth-century Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.

[43] Antonsich 2010.

[44] Knuuttila, Seppo 2006: Paikan moneus. Teoksessa *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Helsinki: SKS. 7–10.

[45] Karjalainen, Pauli Tapani 1997, 230–231: Aika, paikka ja muistin maantiede. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere: Vastapaino.

[46] Tuan, Yi-Fu 2006: Paikan taju: aika, paikka ja minuus. Teoksessa *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Helsinki: SKS. 15–30.

[47] Ks. esim. Karjalainen 1997, 238–240.

[48] Vrt. esim. Häyrynen 2005.

[49] Vrt. Yuval-Davis 2006.